

ANALIZA COMPARATIVĂ A REGLEMENTĂRILOR PRIVITOARE LA CONCURENȚA NELOIALĂ DIN LEGEA PENALĂ A REPUBLICII MOLDOVA ȘI LEGILE PENALE ALE ALTOR STATE

drd.Sorin TIMOFEI,

Catedra Drept penal și Criminologie a Universității de Stat din Moldova

Abstract

In this study, it is concluded that in countries with market economy, there are penal provisions relating to unfair competition. As a rule, the penalties for these actions consist in prison and/or fine. In the foreign countries, vary the manner of technical-legal approach on regulation of penal responsibility for the crime of unfair competition: in some countries, the norms are included in the Penal Code; in other countries, in the framework of some special laws containing penal dispositions is established the penal responsibility for technical-legal approach on regulation of penal responsibility for the crime of unfair competition. It is shown that, in the context of obtaining other's states positive experience on competition penal defense, the approach of the problem on polinormative ensuring of the penal policy should be more flexible, above all being the fundamental values, including traditions, customs and the way of thinking characteristic to our nation.

Key terms: comparative study, competition, unfair competition, commercial secret, the consumer.

Actualmente, practic în toate țările cu economie de piață s-a format o practică de contracarare a manifestărilor de concurență neloială. Luându-se în considerație particularitățile sistemelor de drept naționale, această contracarare se realizează prin intermediul normelor din Codurile penale sau al normelor din cadrul unor legi speciale conținând dispoziții penale. De asemenea, în practica unor state, se observă tendința de apropiere a normelor legislației dedicate protecției concurenței loiale cu normele legislației consacrate protecției consumatorilor. Aceasta se explică prin faptul că consumatorii, care nu participă direct în competiția economică, evoluează în calitate de obiect al rivalității concurențiale. În acest fel, normele de drept, referitoare la apărarea împotriva concurenței neloiale, îndeplinesc un triplu rol de: protejare a intereselor concurenților de bună-credință;

ocrotire a intereselor consumatorilor; menținere a climatului concurențial în interesul întregii societăți.

Sub acest aspect, vom menționa că, în Germania, din 2004 este în vigoare Legea împotriva concurenței neloiale.¹ Deși majoritatea infracțiunilor prevăzute de dreptul penal german sunt specificate în Codul penal, un număr considerabil de norme penale pot fi remarcate în cele mai diverse legi speciale. Legea împotriva concurenței neloiale nu este o excepție în această privință.

Astfel, în conformitate cu §16 al actului legislativ sus-menționat, cu amendă sau închisoare de până la 2 ani se pedepsește publicitatea cu bună-știință înșelătoare, în scopul creării unei imagini avantajoase, dacă această publicitate este difuzată în mass-media sau în comunicările destinate unui cerc larg de persoane. Pentru comparație, la lit.e) art.246¹ al Codului penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM), se prevede răspunderea pentru compararea în scopuri publicitare a mărfurilor produse sau comercializate ale unui agent economic cu mărfurile unor alți agenți economici. În esență, în ambele cazuri, se sancționează publicitatea neonestă, exprimată în compararea incorectă a mărfurilor, cărora li se face publicitate, cu mărfurile similare ale unui alt agent economic. Totuși, remarcăm și o deosebire dintre prevederile §16 al Legii germane împotriva concurenței neloiale și ale lit.e) art.246¹ CP RM: conform legii germane, au relevanță penală nu oricare mijloace de săvârșire a infracțiunii, dar numai mass-media și comunicările destinate unui cerc larg de persoane; potrivit legii penale autohtone, nu au nici o importanță mijloacele de săvârșire a infracțiunii, nici cât de larg a fost cercul destinatarilor publicității înșelătoare.

§17 al Legii împotriva concurenței neloiale stabilește răspunderea penală pentru divulgarea unui secret industrial sau de afaceri, care a devenit cunoscut făptuitorului în legătură cu activitatea de serviciu a acestuia. În conformitate cu §18 al numitei legi, se sancționează utilizarea sau transmiterea ilegală a mostrelor, schemelor sau documentelor tehnice, modelelor, rețetelor etc. puse la dispoziție de către contragenți în cadrul activității comerciale. În ambele cazuri, pedeapsa constă în amendă sau închisoare de până la 2 ani.

În legea penală a Republicii Moldova, nu sunt incriminate asemenea fapte. Cu toate acestea, art.107 al Codului contravențional al Republicii Moldova prevede răspunderea pentru obținerea sau divulgarea informațiilor care constituie secret comercial. Însă această faptă este privită nu în calitate de manifestare a concurenței neloiale. Ea este tratată în calitate de contravenție ce atentează la drepturile reale. De rând cu obținerea sau divulgarea informațiilor care constituie secret fiscal. Astfel, iese la iveală lipsa de legătură sistematică dintre art.246¹ CP RM și Legea Republicii Moldova cu privire la protecția concurenței, care la lit.e) art.8 prevede, în calitate de manifestare a concurenței neloiale, obținerea nelegitimă a informațiilor ce constituie secretul comercial al unui alt agent economic, folosirea sau divulgarea acestora.

În alt registru, în Codul penal al Spaniei, adoptat în 1995², dispozițiile incriminatoare privind concurența neloială le găsim în Secțiunea 3 „Despre infracțiunile legate de piață și consumatori” a Capitolului XI din Titlul XIII.

¹ Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb // www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/uwg-2004/gesamt.pdf

² Codului penal al Spaniei / Sub red. Kuznetsova N.F., Reshetnikov F.M. Moscova: Zertsalo, 1998 (în limba rusă)

Astfel, în art.278-280 ale Codului penal al Spaniei, se stabilește răspunderea pentru obținerea sau divulgarea informațiilor care constituie secret comercial. Variaza mărimea pedepselor constând în amendă și închisoare, în funcție de: particularitățile mijloacelor de săvârșire a infracțiunii; calitatea specială a subiectului infracțiunii; forma de participare etc.

La rândul său, art.282 al Codului penal al Spaniei stabilește aceleași categorii de pedepse pentru fapta producătorilor sau vânzătorilor care în ofertele lor sau în spoturile lor publicitare vor indica informații false cu privire la caracteristicile mărfurilor sau serviciilor, astfel încât aceasta poate duce la cauzarea unor prejudicii grave consumatorilor. În maniera în care se prezintă, norma penală în cauză nu are un corespondent evident în legea penală a Republicii Moldova.

Cea mai apropiată este prevederea de la lit.c) art.246¹ CP RM, privitoare la inducerea în eroare a consumatorului referitor la natura, la modul de fabricare, la caracteristicile, la aptitudinea de întrebuințare sau la cantitatea mărfurilor concurentului. Dirijat de motivul discreditării concurentului în afaceri, făptuitorul cu bună-știință montează consumatorii, prezentând informații neautentice sau incomplete privind caracteristicile mărfurilor concurentului în afaceri. În același timp, art.282 al Codului penal al Spaniei comportă anumite similitudini cu art.216 CP RM. Avem în vedere referirea la pericolul mărfurilor sau serviciilor pentru viața sau sănătatea consumatorilor. În consecință aria de aplicare a art.282 al Codului penal al Spaniei este mai restrânsă față de sfera de aplicare a lit.c) art.246¹ CP RM.

În altă privință, în România, este extrem de complicat și sofisticat sistemul de apărare penală împotriva concurenței neloiale. Tocmai în trei acte legislative se conțin prevederi cu privire la concurența neloială: 1) Codul penal al României, adoptat în 1968³ (art.301); 2) Legea României nr.11 din 29.01.1991 privind combaterea concurenței neloiale⁴ (art.5); 3) Legea României nr.84 din 15.04.1998 privind mărcile și indicațiile geografice⁵ (art.86).

Despre această suprapunere de dispoziții incriminatoare, V. Lazăr menționează: „Dintr-o analiză sumară, apare evident paralelismul existent între dispoziția din art.86 din Legea nr.84 cu cea de la art.5 din Legea nr.11. Chiar sistemul de sancționare este același. Cu atât mai mult, textul din Legea nr.84 are un conținut asemănător cu cel al art.301 al Codului penal, care nu a fost abrogat”.⁶ În ce ne privește, considerăm că există o explicație a acestui fenomen nefast: așa cum am menționat anterior, protecția împotriva concurenței neloiale este unul din puținele domenii încă nereglementate la nivelul Uniunii Europene. Dacă acest domeniu ar fi reglementat la nivel comunitar, nu ar fi existat o asemenea incoerență în planul apărării penale în legislația română a concurenței loiale. Trebuie totuși de precizat că, în Codul penal al României, adoptat la 17.07.2009⁷ (care deocamdată nu a intrat în vigoare), nu există o normă similară cu art.301 al Codului penal al României în vigoare.

În context, este cazul de menționat că, în Codul penal al României în vigoare, art.301 face parte din Titlul VIII „Infracțiuni la regimul stabilit pentru anumite activități economice”. Cu alte cuvinte, atât legiuitorul român, cât și cel moldovean consideră concurența neloială o

³ Codul penal al României. În: Buletinul Oficial al României, 1968, nr.79-79bis.

⁴ Monitorul Oficial al României, 1991, nr.24.

⁵ Monitorul Oficial al României, 1998, nr.161.

⁶ Lazăr V. Infracțiuni contra drepturilor de proprietate intelectuală. București: Lumina Lex, 2002, p.190.

⁷ Monitorul Oficial al României, 2009, nr.510.

infrafracțiune economică. La concret, art.301 al Codului penal al României stabilește răspunderea pentru fabricarea ori punerea în circulație a produselor care poartă denumiri de origine ori indicații de proveniență false, precum și aplicarea pe produsele puse în circulație de mențiuni false privind brevetele de invenții, ori folosirea unor nume comerciale sau a denumirilor organizațiilor de comerț ori industriale, în scopul de a induce în eroare pe beneficiari.

Această faptă, care atrage aplicarea pedepsei cu închisoarea de la o lună la 2 ani sau cu amendă, comportă afinități cu fapta prevăzută la lit.d) art.246¹ CP RM: folosirea denumirii de firmă sau a mărcii comerciale într-o manieră care să producă confuzie cu cele folosite legitim de un alt agent economic. Deși diferă obiectele proprietății industriale specificate în dispozițiile celor două dispoziții confruntate, punctul de tangență îl reprezintă scopul – consemnat expres sau tacit în textul legii – pe care-l urmărește făptuitorul: scopul inducerii în eroare a beneficiarilor, adică a consumatorilor. Astfel, pentru că aduce atingere nu doar intereselor agenților economici concurenți, dar și intereselor consumatorilor, concurența neloială – atât cea prevăzută de legea penală autohtonă, cât și cea prevăzută de legea penală română – urmează a fi delimitată de infracțiunile adiacente contra proprietății industriale. Or, în cazul acestora, doar titularii dreptului asupra obiectului proprietății industriale pot apare în calitate de victime ale infracțiunilor.

În altă ordine de idei, vom efectua analiza reglementărilor privitoare la protecția împotriva concurenței neloiale din legea penală a Federației Ruse. Ne referim la alin.(1) art.180 „Folosirea ilegală a mărcii” și art.183 „Obținerea și divulgarea ilegală a informațiilor care constituie secret comercial, fiscal sau bancar” din Codul penal al Federației Ruse.

Astfel, la alin.(1) art.180 al Codului penal al Federației Ruse, răspunderea se prevede pentru folosirea ilegală a mărcii, sau a denumirii de origine a produsului străin, sau altor asemenea semne pentru mărfuri de același gen, dacă această faptă este săvârșită repetat sau a dus la cauzarea unor pagube mari. Incriminarea în cauză este corespondentă cu cea de la lit.d) art.246¹ CP RM: folosirea denumirii de firmă sau a mărcii comerciale într-o manieră care să producă confuzie cu cele folosite legitim de un alt agent economic. Dar, în același timp, ea comportă tangențe cu incriminarea de la alin.(2) art.185² „Încălcarea dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială” al Codului penal al Republicii Moldova.

Această cumulare a trăsăturilor concurenței neloiale cu cele ale încălcării dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială a fost just criticată în literatura de specialitate rusă de către I.G. Sled.⁸ Mai mult, acest autor propune legiuitorului rus adoptarea unui articol distinct – art.178¹ „Concurența neloială” al Codului penal al Federației Ruse. Din aceste considerente, prevederea de la alin.(1) art.180 al Codului penal al Federației Ruse nu prezintă suficientă elevație juridică, pentru a constitui un model de urmat pentru legiuitorul moldovean.

În principiu, aceeași constatare poate fi făcută în legătură cu prevederea de la art.183 al Codului penal al Federației Ruse. Acest articol este asemănător în anumite privințe cu

⁸ Sledi Iu.G. Ugolovno-pravovaya zaschita ot nedobrosovestnoy konkurenții: Avtoreferat dissertații na soiskanie ucionoy stepeni kandidata juridiceskih nauk. Ijevsk, 2007, p.15; Sledi Iu.G. Otvezszvennosti za nedobrosovestnuyu konkurențiyu: ugolovno-pravovoy aspekt. În: Zakonodatelistvo i ekonomika, 2007, nr.1, p.80-83.

art.107 al Codului contravențional al Republicii Moldova. Nu considerăm oportună stabilirea răspunderii penale pentru obținerea sau divulgarea ilegală a informațiilor care constituie secret comercial în afara cadrului reglementar al protecției împotriva concurenței neloiale. De asemenea, nu considerăm adecvată incriminarea obținerii sau divulgării ilegale a informațiilor care constituie secret comercial laolaltă cu obținerea sau divulgarea ilegală a informațiilor care constituie secret fiscal sau bancar.

În alt context, este util să facem o comparație între reglementările extrapenale de referință din legislația Republicii Moldova și cea a Federației Ruse, dedicate apărării concurenței loiale. Legea Republicii Moldova cu privire la protecția concurenței a avut, ca model principal, Legea Federației Ruse cu privire la concurență și limitarea activității monopoliste pe piețele de mărfuri din 22.03.1991.⁹ La moment, este în vigoare Legea Federației Ruse cu privire la protecția concurenței din 26.07.2006.¹⁰ Comparând prevederile celor două legi – autohtonă și rusă – putem observa că sistemul lor noțional în materie de concurență neloială comportă nu numai similitudini, dar și deosebiri.

Astfel, în accepțiunea legiuitorului rus, prin „concurență neloială” se înțelege oricare acțiuni ale agenților economici de a obține avantaje în activitatea de întreprinzător, care contravin prevederilor legislației în vigoare, uzanțelor circuitului de afaceri, cerințelor de bună-credință, rezonabilitate și echitate, și care aduc sau pot aduce prejudicii altor agenți economici-concurenți, ori pot prejudicia reputația lor în afaceri.

Se poate remarca faptul că această definiție are un conținut mai larg decât cel al definiției noțiunii de concurență neloială din Legea Republicii Moldova cu privire la protecția concurenței. Or, în accepțiunea legiuitorului rus, acțiunile de concurență neloială trebuie să contravină nu numai legislației cu privire la protecția concurenței. Ele trebuie să contravină și oricăror altor prevederi legale, precum și uzanțelor circuitului de afaceri, cerințelor de bună-credință, rezonabilitate și echitate.

Făcând o analogie, putem menționa că, potrivit art.4 din Codul civil al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 06.06.2002¹¹, uzanța reprezintă o normă de conduită, care, deși neconsfînțită de legislație, este general recunoscută și aplicată pe parcursul unei perioade îndelungate într-un anumit domeniu al raporturilor civile.

În contextul ideii de reglementare juridico-penală a răspunderii pentru concurența neloială, considerăm lipsită de oportunitate urmarea modelului rus, astfel încât acțiunile de concurență neloială să contravină oricăror prevederi legale, precum și uzanțelor circuitului de afaceri, cerințelor de bună-credință, rezonabilitate și echitate. Aceste cerințe, ca și uzanțele circuitului de afaceri nu sunt consfînțite de legislație. Deci sunt susceptibile de interpretare extensivă. Iar legea penală este o lege de interpretare strictă și oricare exerciții de interpretare extensivă nu sunt indicate. În principiu, aceleași motive stau la baza neacceptării tezei ca acțiunile de concurență neloială să contravină prevederilor legale, altor decât cele cu privire la protecția concurenței. Sistemul legislativ este prea vast, pentru a permite cu eficiență

⁹ Закон о конкуренции и ограничении монополистической деятельности на товарных рынках. În: Ведомости СНД и ВС РСФСР, 1991, nr.16.

¹⁰ Федеральный закон Российской Федерации от 26 июля 2006 г. о защите конкуренции. În: Rossiyskaya gazeta, 2006, nr.4128.

¹¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova. – 2002. – Nr.82-86.

verificarea neconformității acțiunilor de concurență neloială cu fiecare prevedere legală relevantă. Posibilitatea încălcării principiului legalității se reduce la minimum, atunci când această verificare trebuie operată numai în raport cu prevederile legale cu privire la protecția concurenței.

În art.14 al Legii Federației Ruse cu privire la protecția concurenței sunt nominalizate modalitățile sub care se prezintă acțiunile de concurență neloială:

- răspândirea informațiilor false, imprecise sau denaturate, care pot cauza daune unui alt agent economic sau îi pot prejudicia reputația lui în afaceri;
- inducerea consumatorilor în eroare privitor la caracterul, modul și locul fabricării, la proprietățile de consum și calitatea mărfii;
- compararea neloială de către agentul economic a mărfurilor produse sau comercializate de el cu mărfurile altor agenți economici;
- vânzarea mărfii cu folosirea ilegală a rezultatelor activității intelectuale și a mijloacelor asimilate de individualizare a persoanei juridice, individualizare a produselor, a executării de lucrări sau a serviciilor;
- obținerea, folosirea sau divulgarea informației tehnico-științifice, de producție sau de comerț (inclusiv a celei care constituie un secret comercial), fără acordul posesorului ei.

În legătură cu acestea, considerăm că sintagma „răspândirea informațiilor false, imprecise sau denaturate” din legislația rusă este mai potrivită decât expresia „răspândirea informațiilor false sau neautentice” din legislația moldovenească.

Or, „fals” și „neautentic” sunt termeni sinonimi.¹² Iar „imprecis” și „denaturat” sunt termeni complementari cu cuvântul „fals”.

De asemenea, este necesar ca, după exemplul din legislația rusă, termenul „cumpărător” din Legea Republicii Moldova cu privire la protecția concurenței să fie substituit prin cuvântul „consumator”. Efectul pozitiv al acestei substituiri ar consta în următoarele: 1) ar fi armonizate prevederile Legii cu privire la protecția concurenței și ale Legii Republicii Moldova privind protecția consumatorului, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 13.03.2003.¹³ În ultima lege, se definește noțiunea de consumator, și nu cea de cumpărător, după cum urmează: „Orice persoană fizică ce intenționează să comande sau să procure ori care comandă, procură sau folosește produse ori servicii pentru necesități nelegate de activitatea de întreprinzător sau profesională”; 2) ar fi consacrată ideea că concurența neloială este legată nu numai de domeniul de producere și comercializare a mărfurilor, dar și de sfera de prestare a serviciilor și executare a lucrărilor.

Din altă perspectivă, considerăm justă specificarea, de către legiuitorul autohton a scopului în cazul modalităților de comparare neloială de către agentul economic a mărfurilor produse sau comercializate de el cu mărfurile altor agenți economici. Prin specificarea scopurilor publicitare se face conexiunea cu Legea Republicii Moldova cu privire la publicitate, adoptată de către Parlamentul Republicii Moldova la 27.06.1997.¹⁴ Conform

¹² Seche L., Seche M., Preda I. Dicționar de sinonime. – București: Vox, 2000, p.146.

¹³ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.126-131.

¹⁴ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.67-68.

acestei legi, se interzice publicitatea neonestă, inclusiv cea care conține comparații incorecte ale mărfurilor, cărora li se face publicitate, cu mărfuri similare ale altui agent economic.

Conexiunea dată favorizează interpretarea sistematică a prevederilor legale, deci și aplicarea corectă a acestora.

În același timp, suntem de părerea că sintagma „rezultatele activității intelectuale și mijloacele asimilate de individualizare a persoanei juridice, individualizare a produselor, a executării de lucrări sau a serviciilor”, folosită în legislația rusă este preferabilă în comparație cu expresia „marca comercială, emblema de deservire a altor obiecte ale proprietății industriale, firma unui alt agent economic”, folosită în legislația moldovenească.

Sintagma, pe care o preferăm și o recomandăm cu titlu *de lege ferenda* nu conține elemente cazuiste și ar asigura o ajustare mai bună la prevederile legislative de referință. Astfel, anume sintagma „rezultate ale activității intelectuale” este utilizată la lit.e) alin.(2) art.8 din Codul civil al Republicii Moldova. Totodată, la alin.(1) art.301 din același act legislativ, se menționează despre „rezultatele activității intelectuale și atributele de identificare a persoanelor juridice, de individualizare a producției, a lucrărilor executate sau serviciilor prestate”.

În altă ordine de idei, sintagma „informații ce constituie secretul comercial al unui alt agent economic”, din cadrul Legii Republicii Moldova cu privire la protecția concurenței, este mai adecvată decât locuțiunea „informația tehnico-științifică, de producție sau de comerț” din cadrul Legii Federației Ruse cu privire la concurență și limitarea activității monopoliste pe piețele de mărfuri. Aceasta deoarece în legislația autohtonă există definiția noțiunii „secret comercial”. Definiția dată e formulată în Legea Republicii Moldova cu privire la secretul comercial, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 06.07.1994.¹⁵ Deocamdată, nu există și o definiție a noțiunii „informația tehnico-științifică, de producție sau de comerț”. Necesitatea unei asemenea definiții se impune, în ideea de a reglementa materia de know-how și combaterea spionajului industrial. Dar cum posibilitatea nu s-a transformat în realitate, optăm în continuare pentru formula „informații ce constituie secretul comercial al unui alt agent economic”.

În altă ordine de idei, în Codul penal al Republicii Belarus, adoptat la 02.06.1999,¹⁶ cuprinde mai multe norme privitoare la protecția împotriva concurenței loiale:

- art.248 „Folosirea ilegală a reputației în afaceri a concurentului”;
- art.249 „Discreditarea reputației în afaceri a concurentului”;
- art.250 „Difuzarea informației false cu privire la mărfuri sau servicii”;
- art.254 „Spionajul comercial”;
- art.255 „Divulgarea secretului comercial”.

Ceea ce distinge pozitiv cadrul reglementar penal cu privire la apărarea concurenței loiale, existent în Republica Belarus, este conexiunea sporită cu prevederile extrapenale în materie. În alt plan, elementul de originalitate îl constituie incriminarea cu privire la spionajul comercial. Art.254 al Codului penal al Republicii Belarus nu are un corespondent în legea penală autohtonă. Prin „spionaj comercial”, legiuitorul bielorus înțelege: sustragerea sau

¹⁵ Monitorul Oficial al Republicii Moldova. – 1994. – Nr.13.

¹⁶ Ugolovnyy kodeks Respubliki Belarusy / red. B.V. Viljenkin. Sankt-Petersburg: Iuridiceskiy țentr Press, 2001.

obținerea ilegală a informațiilor care constituie secret comercial sau bancar, în scopul divulgării sau folosirii ilegale a acestora. La o analiză atentă, se poate observa că spionajul comercial este o variantă calificată a divulgării secretului comercial, faptă incriminată la art.255 al Codului penal al Republicii Belarus.

Remarcăm și anumite neajunsuri ale cadrului reglementar penal cu privire la apărarea concurenței loiale, existent în Republica Belarus:

1) deși cuprinde cinci articole, acest cadru nu este unul distinct, fiind „dilat” în ansamblul celorlalte infracțiuni economice;

2) denumirea art.248 al Codului penal al Republicii Belarus este una oarecum înșelătoare. Ea nu reușește să descopere esența juridică a faptei corespunzătoare, faptă care este asemănătoare cu modalitatea concurenței neloiale prevăzută la lit.d) art.246¹ CP RM, nu cu cea specificată la lit.b) art.246¹ CP RM.

În continuare, pentru o mai eficientă caracterizare a mijloacelor juridice de protecție împotriva concurenței neloiale, vom analiza normele extrapenale în materie, aplicate în Republica Belarus.

În legislația Republicii Belarus, noțiunea de concurență neloială este utilizată în Codul civil din 01.07.1999.¹⁷

Modalitățile acțiunilor de concurență neloială sunt enumerate în art.1029 „Neadmiterea concurenței neloiale” din acest act legislativ. Aceste modalități constau în următoarele:

- 1) oricare acțiuni ce pot provoca în vreun mod confuzie în raport cu întreprinderile, mărfurile, lucrările, serviciile sau activitatea de întreprinzător a concurenților;
- 2) afirmațiile false în contextul exercitării activității de întreprinzător, care pot discredita întreprinderea, lucrările, mărfurile, serviciile sau activitatea de întreprinzător a concurentului;
- 3) indicațiile sau afirmațiile, a căror folosire la exercitarea activității de întreprinzător poate induce în eroare privitor la caracterul, proprietățile, utilitatea de aplicare sau cantitatea de mărfuri, lucruri sau servicii ale concurentului;
- 4) alte acțiuni care contravin cerințelor Codului civil și altor acte legislative despre concurență, la exercitarea activității de întreprinzător.

În linii mari, nu sunt deosebiri în comparație cu actele de concurență neloială, specificate în Legea Republicii Moldova cu privire la protecția concurenței. Totuși, este notabilă o diferență specifică ce avantajează reglementarea bielorusă. Astfel, ca obiect al influențării nemijlocite delictuale, se indică nu doar întreprinderea, lucrările, mărfurile sau serviciile, dar și activitatea de întreprinzător. Aceasta este important, luând în considerație faptul că, pentru a desfășura activitatea de întreprinzător, nu este obligatoriu să ai statut de întreprindere. De aceea, este posibil ca acțiunile de concurență neloială să provoace confuzie în raport cu activitatea de întreprinzător a concurenților, ce nu au statut de întreprindere, sau să ducă la discreditarea activității de întreprinzător a unui asemenea concurent. În mod regretabil, legislația Republicii Moldova nu reglementează expres o asemenea situație care

¹⁷ Grajdanskiy kodeks Respubliki Belarusy / red. V.F- Cighira. Sankt-Petersburg: Iuridiceskiy țentr Press, 2002.

comportă un suficient grad de pericol social. De aceea, modelul bielorus ar putea fi implementat cu succes pe tărâmul legislativ autohton.

O atenție aparte merită analiza comparativă a reglementării apărării împotriva concurenței neloiale în legislația unuia dintre vecinii noștri proximi – Ucraina.

În Codul penal al Ucrainei, protecției împotriva concurenței neloiale îi sunt dedicate următoarele articole:

- art.229 „Folosirea ilegală a mărcii, denumirii de firmă sau a denumirii de origine a produsului”;

- art.231 „Obținerea ilegală a informațiilor care constituie secret comercial sau bancar în scopul folosirii acestora ori folosirea ilegală a acestor informații”;

- art.232 „Divulgarea secretului comercial sau bancar”.

Din analiza art.229 al Codului penal al Ucrainei, se desprinde că acesta suferă de aceleași deficiențe pe care le are alin.(1) art.180 al Codului penal al Federației Ruse. În consecință, pare a fi mai reușit modelul implementat de legiuitorul moldovean de a stabili în două norme diferite – alin.(2) art.185² și lit.d) art.246¹ CP RM – răspunderea pentru folosirea ilegală a obiectelor proprietății industriale, în funcție de lipsa sau prezența atingerii aduse intereselor consumatorilor.

Dintr-o altă perspectivă, pare oarecum artificială separarea prevederilor art.231 al Codului penal al Ucrainei de prevederile art.232 din același act legislativ: nu există o diferență considerabilă, sub aspectul gradului de pericol social, dintre folosirea ilegală a informațiilor care constituie secret comercial (sau bancar) și divulgarea acelorași informații. Totodată, nu putem trece cu vederea că, spre deosebire de legiuitorul bielorus, legiuitorului ucrainean nu i-a reușit în aceeași măsură să acopere cu material normativ penal toate segmentele apărării penale a concurenței loiale. Astfel, au rămas nereglementate penalmente formele concurenței neloiale care corespund modalităților specificate la lit.a), b), c) și e) art.246¹ CP RM.

În cele ce urmează, vom supune examinării reglementările extrapenale privitoare la apărarea concurenței loiale, reglementări de referință pentru normele penale analizate mai sus.

Spre deosebire de Republica Moldova, Federația Rusă și Republica Belarus, în Ucraina funcționează un act legislativ care se axează în exclusivitate pe problema protecției împotriva concurenței neloiale: Legea din 07.06.1996 cu privire la protecția împotriva concurenței neloiale.¹⁸ Fiind deosebit de laborioase și evaluate, prevederile acestui act legislativ facilitează interpretarea înțelesului noțiunii de concurență neloială din legislația Republicii Moldova.

În art.1 al Legii Ucrainei cu privire la protecția împotriva concurenței neloiale, este definită noțiunea de concurență neloială: „oricare acțiuni în materie de concurență, care contravin regulilor, uzanțelor comerciale și altor uzanțe oneste în activitatea de întreprinzător”.

Această definiție extrem de largă este limitată totuși de conținutul modalităților normative sub care se prezintă concurența neloială. Aceste modalități se prezintă în felul următor:

1) exploatarea ilegală a reputației în afaceri a agentului economic:

¹⁸ Закон України о защите от недобросовестной конкуренции. În: Vidomosti Verhovnoi radi Ukraini, 1996, nr.36.

- folosirea ilegală a indicațiilor, materialelor publicitare sau ambalajelor străine;
 - folosirea ilegală a mărfii altui producător;
 - copierea aspectului exterior al articolului;
 - publicitatea comparativă;
- 2) crearea de impedimente agentului economic în procesul de concurență și de atingere a avantajelor neîntemeiate în concurență:
- discreditarea agentului economic;
 - vânzarea-cumpărarea mărfurilor, executarea lucrărilor sau prestarea serviciilor cu sortiment adițional impus;
 - determinarea la boicotarea agentului economic;
 - determinarea furnizorului la discriminarea cumpărătorului;
 - determinarea agentului economic la rezilierea contractului cu concurentul;
 - mituirea angajatului furnizorului;
 - mituirea angajatului cumpărătorului;
 - atingerea avantajelor neîntemeiate în concurență;
- 3) culegerea, divulgarea și folosirea ilegală a secretului comercial:
- culegerea ilegală a secretului comercial;
 - divulgarea secretului comercial;
 - determinarea la divulgarea secretului comercial;
 - folosirea ilegală a secretului comercial.

În lumina celor menționate mai sus, definiția conceptului de publicitate comparativă, din art.7 al Legii Ucrainei cu privire la protecția împotriva concurenței neloiale, facilitează înțelegerea naturii juridice a uneia din modalitățile concurenței neloiale, specificate la art.8 al Legii Republicii Moldova cu privire la protecția concurenței: compararea neloială în scopuri publicitare a mărfurilor produse sau comercializate cu mărfurile altor agenți economici. Astfel, prin „publicitate comparativă” se înțelege publicitatea care conține comparația cu mărfurile, lucrurile, serviciile sau activitatea altui subiect economic; comparația din publicitate nu se consideră ilegală, dacă informațiile privind mărfurile, lucrurile sau serviciile sunt confirmate prin date factice, sunt veridice, obiective și utile pentru informarea consumatorilor.

Considerăm că o definiție similară ar trebui să existe în Legea Republicii Moldova cu privire la publicitate. Pe calea interpretării ei sistematice, s-ar ajunge la o mai bună percepere a esenței noțiunii de concurență neloială.

Aceluiași obiectiv îi corespunde studierea experienței legiuitorului ucrainean în dezvoltarea înțelesului noțiunilor „divulgarea secretului comercial” și „folosirea ilegală a secretului comercial”. Astfel, potrivit art.17 din Legea Ucrainei cu privire la protecția împotriva concurenței neloiale, divulgarea secretului comercial este luarea de cunoștință de către o altă persoană cu datele, care, conform legislației, constituie un secret comercial, fără consimțământul unei persoane abilitate; divulgarea e săvârșită de persoana căreia datele respective i-ar fost încredințate conform ordinii stabilite sau i-au devenit cunoscute în legătură cu îndeplinirea obligațiilor de serviciu. Conform art.19 din actul legislativ nominalizat, folosirea ilegală a secretului comercial reprezintă introducerea în producție sau evidența în

timpul planificării ori exercitării activității de întreprinzător, fără consimțământul persoanei abilitate, a datelor obținute ilegal, constituind un secret comercial.¹⁹

Mai sus, am efectuat studiul comparativ al reglementărilor vizând protecția concurenței împotriva acțiunilor de concurență neloială din legislațiile Germaniei, Spaniei, României, Federației Ruse, Republicii Belarus, Ucrainei. În fiecare caz, au fost descoperite soluții care pot fi implementate pe solul juridic autohton, în vederea eficientizării protecției concurenței. În condițiile în care competiția concurențială devine tot mai acerbă, iar apropierea de Uniunea Europeană condiționează descoperirea unor noi metode – uneori neoneste – de a concura cu mărfurile de pe piața europeană, transpunerea acestor soluții este de o actualitate cardinală. Mai mult, la alegerea acestor soluții, ne-am condus de regulile studiului comparat, indicate în Capitolul IV „Elaborarea proiectului de act legislativ” al Legii Republicii Moldova privind actele legislative, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 27.12.2001.²⁰

În finalul analizei de drept comparat a reglementărilor privitoare la concurența neloială, ne exprimăm acordul cu punctul de vedere aparținând lui I.I. Lukașuk: „Cu cât devin mai complexe relațiile sociale, implicit și reglementarea acestora, cu atât mai mari devin necesitățile sistemului de drept național, cu atât mai ridicată devine importanța recepționării experienței străine”.²¹ În același timp, ținem să accentuăm că legile, care nu decurg din cultura noastră juridică, din valorile noastre, nu pot fi compatibile cu mentalitatea și gradul de conștiință juridică a națiunii noastre, indiferent de calitatea juridică a acelor legi. Din moment ce nu se poate face abstracție de acest aspect, trebuie abordată mai flexibil problema asigurării polinormative a politicii penale vizând concurența neloială, fiind puse pe primul loc valorile fundamentale, incluzând tradițiile, obiceiurile și modul de gândire caracteristice națiunii noastre.

În legătură cu analiza răspunderii pentru infracțiunea de concurență neloială în conformitate cu legislația altor state, se impun următoarele concluzii:

1) în statele cu economie de piață, există reglementări penale cu privire la concurența neloială. De regulă, pedepsele pentru aceste fapte constau în închisoare și/sau amendă;

2) în statele străine, variază maniera de abordare tehnico-juridică a reglementării răspunderii penale pentru infracțiunea de concurență neloială: în unele țări, normele respective sunt incluse în Codul penal; în alte țări, în cadrul unor legi speciale conținând dispoziții penale se stabilește răspunderea pentru infracțiunile în domeniul concurenței;

3) în contextul recepționării experienței pozitive a altor state de apărare penală a concurenței, trebuie abordată mai flexibil problema asigurării polinormative a politicii penale, fiind puse pe primul loc valorile fundamentale, incluzând tradițiile, obiceiurile și modul de gândire caracteristice națiunii noastre.

¹⁹ Timofei S. *Experiența legislativă a unor state din spațiul CSI în contracararea concurenței neloiale*. În: Revista Națională de Drept, 2006, nr.9, p.61-66.

²⁰ Monitorul Oficial al Republicii Moldova. – 2001. – Nr.36-38.

²¹ Lukașuk I.I. *Globalizațiya, gosudarstvo, pravo*, XXI vek. Moskova: Spark, 2000, p.36.